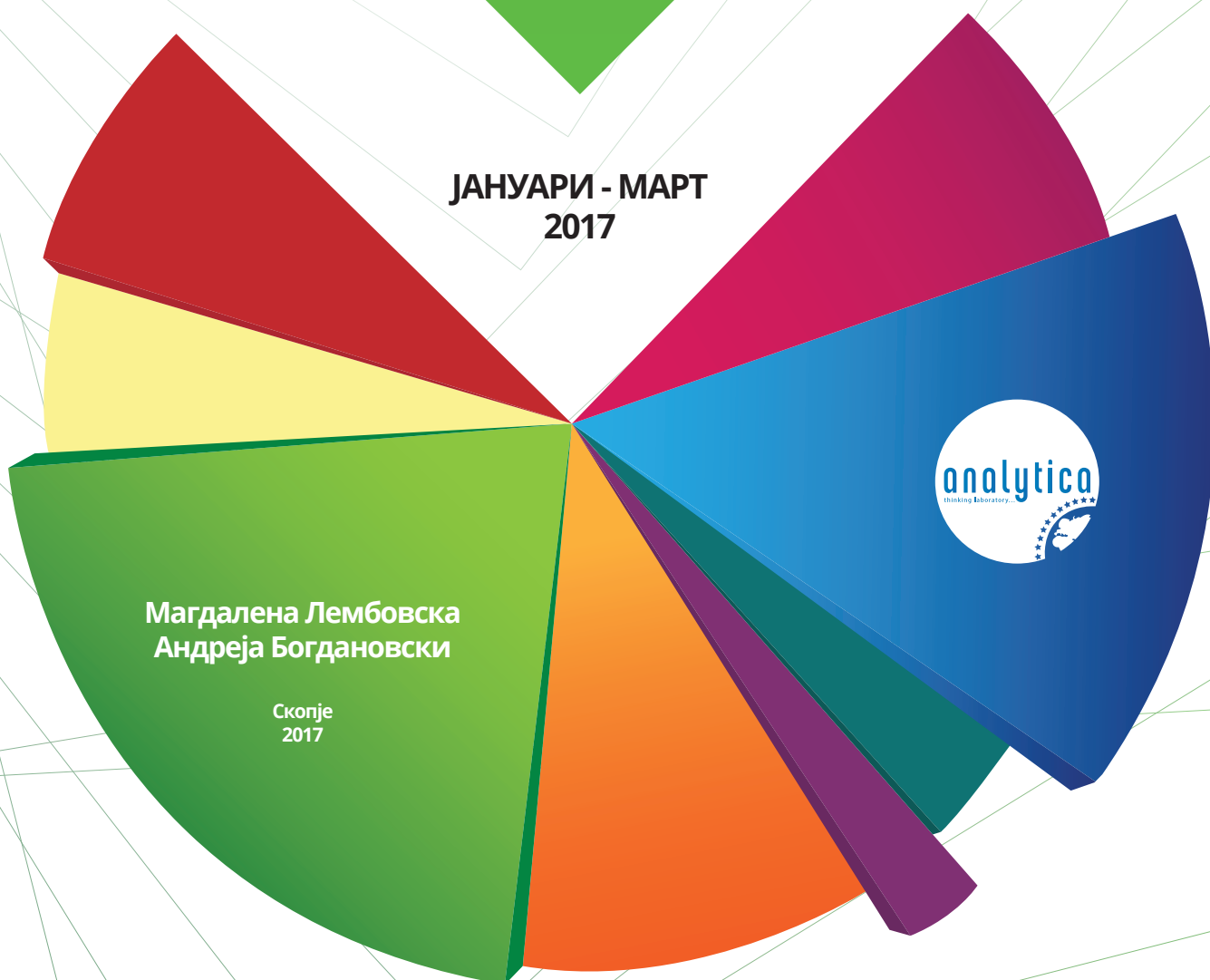

ИЗВЕШТАЈ ЗА СЛЕДЕЊЕТО
НА РАБОТАТА НА
КОМИСИЈАТА
ЗА ЗАШТИТА НА ПРАВОТО
НА СЛОБОДЕН ПРИСТАП ДО
ИНФОРМАЦИИ ОД ЈАВЕН КАРАКТЕР И
ДИРЕКЦИЈАТА
ЗА ЗАШТИТА НА
ЛИЧНИТЕ ПОДАТОЦИ

ЈАНУАРИ - МАРТ
2017

British Embassy
Skopje

Подготовката на оваа публикација беше овозможена со поддршка од Британска амбасада Скопје, во рамките на проектот „Транспарентни и ефикасни државни надзорни и регулаторни тела“. Мислењата и ставовите наведени во оваа публикација не ги одразуваат секогаш мислењата и ставовите на Британската амбасада

Издавач:

Аналитика тинк тенк
www.analyticamk.org

Автори

Андреја Богдановски
Магдалена Лембовска

Дизајн

Мухсин Гулер

© Авторско право 2017

Ниту еден дел од оваа публикација не може да се копира
или менува без претходна согласност на авторите.

СОДРЖИНА

6	Главни наоди
8	I Перформанси
8	1.1. Комисија за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер: постапување по претставки
10	1.2. Инспекциски надзор од страна на Дирекцијата за заштита на личните податоци
10	1.3. Објавување на годишни извештаи
11	1.4. Едукативни активности
11	1.5. Соработка меѓу Комисијата и Дирекцијата
12	II Транспарентност
12	2.1. Транспарентност на работата на двете тела
13	2.2. Соработка со граѓански организации
13	2.3. Пристапност и навигација
14	III Проактивност
15	IV Анализа на ризик
15	4.1. Политички контекст
15	4.2. Административен и финансиски капацитет
16	4.3. Глобални прашања
16	4.3.1. Европската унија – нова регулатива за е-приватност
16	4.3.2. Рекордно висок број на примени барања за пристап до информации од јавен карактер во САД
16	4.3.3. Висока казна за пет италијански компании
17	V Клучни препораки

ГЛАВНИ НАОДИ

Перформанси

- ▶ Најголем број од жалбите до Комисијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер завршиле со позитивен исход за барателите на информации. Односно, барателот ја добил информацијата после отпочнување на постапката, или пак Комисијата одлучила во корист на барателот;
- ▶ Повеќето од половина (55%) од постапките завршиле со заклучок за запирање на постапката бидејќи барателот веќе го добил одговорот на барањето, но со задоцнување;
- ▶ Најголем број од жалбите до Комисијата се однесуваат на т.н. молк на администрацијата, односно барателите не добиле никаков одговор од институциите; истовремено се уште има институции кои не се одзиваат на дописите на Комисијата;
- ▶ За разлика од претходниот квартал кога Комисијата во сите случаи ги потврдила решенијата за одбивање на пристапот до информации кои биле класифицирани и кога институциите се повикале на користење на тестот на штетност, во периодот јануари-март 2017 имало случаи кога Комисијата укажала дека бараните информации се информации од јавен карактер и не може да бидат класифицирани;
- ▶ Бројот на жалби поднесени од страна на физички лица е во пораст. Сепак, најголемиот број од жалбите се уште се поднесува од страна на здруженија на граѓани;
- ▶ Нема достапни информации за извршен инспекциски надзор од страна на Дирекцијата за заштита на личните податоци во текот на годината, истите се објавуваат еднаш годишно во годишниот извештај;
- ▶ Двете тела навремено ги објавија годишните извештаи за 2016 год.

Транспарентност

- ▶ Дирекцијата за заштита на личните податоци продолжува со континуираната вклученост во медиумите;
- ▶ Дирекцијата е активна на социјалните мрежи;
- ▶ Комисијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер за разлика од Дирекцијата за заштита на лични податоци во извештајниот период има помала присутност на медиумите, како традиционалните, така и социјалните мрежи;
- ▶ Дирекцијата оствари соработка со граѓанскиот сектор преку јавен повик отворен за коментари и сугестии за дел од своите нацрт стратешки документи;
- ▶ Интернет страницата на Комисијата е редовно ажурирана со информации за нејзината работа;
- ▶ Интернет страницата на Дирекцијата е значително подобрена во споредба со претходниот извештаен период;
- ▶ Интернет страниците на двете тела не се целосно уредени на албански јазик.

Проактивност

- ▶ Работата на Комисијата и на Дирекцијата е вообичаено реактивна;

Анализа на ризик

▶ Политичката нестабилност и отсуство на функционална законодавна власт имаше негативно влијание врз работата на двете тела - годишните извештаи не беа дискутирани во Собранието и немаше можност за законски измени;

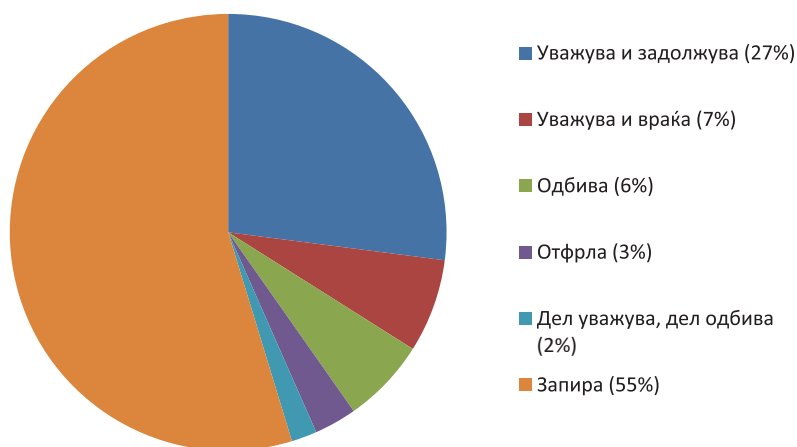
▶ И двете тела се соочуваат со недостиг на човечки ресурси, а Комисијата има и потешкотии од финансиска природа, што негативно влијае врз ефективностa и ефикасноста во работењето.

I Перформанси

Перформансите се однесуваат на оценка на работата на телата во извештајниот период согласно нивните законски надлежности. Ова вклучува анализа на статистички податоци за нивната работа, едукативни активности, улога во законодавството, унапредување на административниот капацитет и останати обврски кои произлегуваат од важечкото законодавство.

1.1. Комисија за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер: постапување по претставки

Во периодот јануари - март 2017 год. Комисијата одржа вкупно десет седници¹ (по три во јануари и февруари и четири седници во март) и на истите се донесени вкупно 73 решенија и 87 заклучоци, односно постапувано е по вкупно 160 жалби кои биле поднесени до ова независно тело од страна на физички и правни лица.

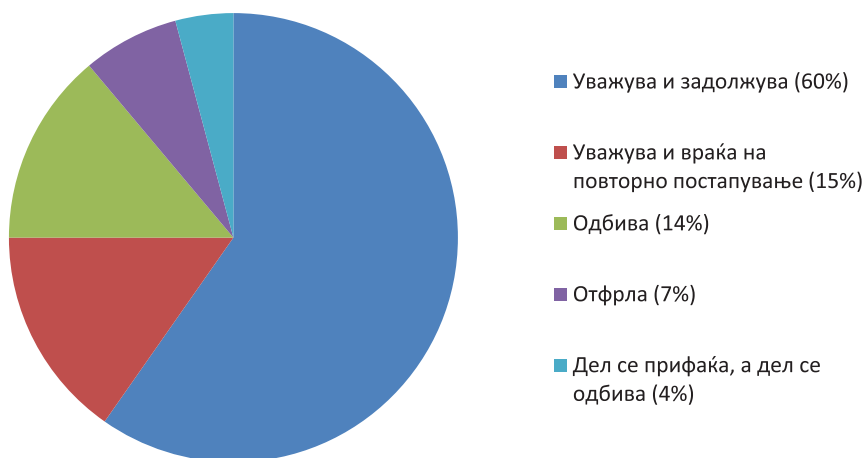

Графикон 1. Вкупен број решенија и заклучоци донесени од страна на Комисијата

Повеќето од половина (55%) од постапките завршиле со заклучок за запирање на постапката бидејќи барањето веќе го добил одговорот на барањето. Овие наоди се слични со наодите од претходниот извештаен период (65% од постапките во периодот октомври - декември 2016 биле запрени со заклучок) и укажуваат дека продолжува трендот на низок одзив на барањата за информации од јавен карактер кога истите се поднесени во редовна процедура пред имателот. Односно, покренувањето на постапка

за жалба пред Комисијата претставува своевиден притисок врз имателите да обезбедат пристап до информациите.

Ако се тргнат настрана постапките кои биле прекинати со заклучок бидејќи имателот ја повлекол жалбата, статистичките податоци покажуваат дека Комисијата го уважила најголемиот дел од жалбите. Поточно, 60% од жалбите биле уважени и имателот бил задолжен да ја даде бараната информација, додека 15% биле уважени и вратени на повторно постапување пред пр-

Графикон 2. Донесени решенија од страна на Комисијата

¹* Пресметката е направена според јавно достапните информации објавени на Интернет страницата на Комисијата. Според податоците, Комисијата во извештајниот период ги одржала седниците бр. 156, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165 и 166. Недостигаат податоци за одржана седница бр. 157.

вичниот орган. 14% од жалбите биле одбиени, а 7% отфрлени како недопуштени, предвремени или неосновани. Во извештајниот период имало и три случаи кога Комисијата ја уважила жалбата за дел од барањето, додека за дел била одбиена. Сето ова во крајна линија значи дека најголемиот дел од жалбите завршуваат со позитивен исход за жалителот. Односно, Комисијата најчесто одлучува во корист на жалителот.

Загрижува фактот што голем број на институции се уште не одговараат на дописите на Комисијата. Па така, следниве иматели на информации не одговориле на барањата: Национална установа Македонски народен театар, Град Скопје, Министерство за здравство, Агенција за катастар на недвижности Скопје, Јавната установа Центар за социјална работа - Куманово, Министерство за труд и социјална политика, Министерство за економија - Сектор за енергетика, Општина Липково, Агенција за цивилно воздухопловство, Министерство за економија, како и Министерство за животна средина и просторно планирање. Загрижува тоа што некои од институциите продолжуваат со ваквата практика во повеќе наврати. На пример, Министерството за здравство, Министерството за животна средина и просторно планирање и Министерството за труд и социјална политика беа дел од институциите кои и во претходниот квартал беа критикувани дека не одговараат на дописите на Комисијата.²

Најголемиот дел од жалбите се уште се поднесени од страна на здруженија на граѓани. Во извештајниот период активни биле Здружението на граѓани - Центар за граѓански комуникации ЦГК Скопје, Фондацијата отворено општество Македонија; Асоцијацијата за развојни иницијативи - Зенит Скопје, Здружението на граѓани за заштита на човековите права „Здравје со игла не влегува“ од Битола, Транспаренси Интернешнл - Македонија, Еколошкото здружение на граѓани „Фронт 21/42“ Скопје, ЕСЕ Скопје и Хелсиншкиот комитет за човекови права. Истовремено, значително се зголемил бројот на граѓани кои во својство на физички лица и пристапиле на Комисијата. Па така, пристигнати се жалби од граѓани од Скопје, Велес, Куманово, Крива Паланка, Гевгелија и Радовиш, но и новинари од Алсат-М и Дневник, како и двајца адвокати од адвокатско друштво.

Членот 6 од Законот за пристап до информации од јавен карактер ги одредува исклучоците од слободниот пристап. Сепак, се чини дека се уште се потребни обуки за кадарот на имателите на информации во однос на толкувањето на овај член. Еден од покарактеристичните случаи е кога Здружението на граѓани Центар за граѓански комуникации побарало “Извештај за спроведената постапка за доделување на јавна набавка” од Министерството за транспорт и врски. Министерството го одбило барањето, образложувајќи дека информацијата се однесува на комерцијални и други економски интереси. Комисијата одлучила дека **„Извештај за спроведената постапка за доделување на договор за јавна набавка“ во целост е информација од јавен карактер**, повикувајќи се на чл.10, став 1, алинеја 5 од Законот за слободен пристап до информации од јавен

Кога станува збор за информации во врска со трошоците, Министерството за надворешни работи (МНР) го одбило барањето за пристап до информации за серија од наплатени парични побарувања по разни основи, меѓу кои по основ депозит за резиденција и депозит за амбасада, дадени аванси за службен пат, дневници и патни трошоци итн. МНР го одбило барањето во целост со образложение дека информацијата се однесува на личен податок чие откривање би значело повреда на заштитата на лични податоци, па дури и образложиле дека направиле и тест за штетност пред да го одбијат барањето. Комисијата одлучила дека **бараната информација не е исклучок од слободен пристап до информации бидејќи се однесува на за лица - функционери и државни службеници и за трошење на буџетски пари поврзани со функцијата**. Па според тоа, МНР е должно да ја даде информацијата

Извор: Решение на Комисијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер донесено на седница 163, одржана на 07.03.2017.

^{2*} М. Лембовска и А. Богдановски, „Извештај за следењето на работата на Комисијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер и Дирекцијата за заштита на личните податоци, октомври - декември 2016“, Аналитика Тинк Тенк, Скопје 2017

карактер според кој имателот на информации е должен да ја информира јавноста за сите повици во постапката за јавните набавки и тендерската документација утврдени со закон.³ Следствено, Комисијата ја уважила жалбата и го задолжила Министерството за транспорт и врски да ја даде информацијата.

Понатаму, во извештајниот период имало и неколку случаи кога имателите на информации одбиле пристап до информацијата бидејќи со откривање на истата ќе настане повреда на личните податоци. Таков бил на пример случајот со СУГС Гимназија “Јосип Броз Тито” – Скопје кога граѓанин побарал пристап до одреден Договор за работа на определено време и согласноста од градоначалникот на град Скопје. Иако училиштето првично го одбила барањето, Комисијата го задолжила имателот да ја даде информацијата бидејќи се работи за **лични податоци кои можат да се избришат, односно да се обезбеди делумен пристап на барателот.**⁴

Она што загрижува е дека и после повеќе од 10 години од примената на законот, **се уште постојат проблеми и недоразбирања меѓу имателите на информации во однос на самата постапка за поднесување барање и обезбедување пристап до информациите.** Имено, МВР го одбило барањето на граѓанин бидејќи истото не било доставено до службеното лице туку до Кабинетот на Директорот на Бирото за јавна безбедност. Комисијата објаснува дека во **Законот не е наведено дека барателот е должен Барањето да го достави до вработениот кој е назначен за службено лице кое посредува со информациите од јавен карактер туку до имателот на информацијата.** Па така, барателот постапил коректно и МВР е должно да ја даде информацијата.

1.2. Инспекциски надзор од страна на Дирекцијата за заштита на личните податоци

Не постојат јавно достапни информации за работата на Дирекцијата за заштита на личните податоци во текот на годината во смисла на извршен инспекциски надзор. Ваквите информации се објавуваат еднаш годишно во годишниот извештај кој Дирекцијата го поднесува до Собранието. Исто така, не постојат јавно достапни информации за барања за поведување на прекршочна постапка од страна на инспекторите на Дирекцијата за повреда на одредбите на Законот за заштита на личните податоци. Тоа ја оневозможува јавноста поблиску и континуирано да ја следи работата и резултатите на Дирекцијата во однос на подобрување на заштитата на личните податоци.

1.3. Објавување на годишни извештаи

И двете тела ги објавија своите годишни извештаи во законски предвидениот рок до крајот на март 2017 год. Годишните извештаи се поднесуваат до Собранието но поради комплексната политичката ситуација кога Собранието се уште не беше конституирано после последните предвремени парламентарни избори, овие извештаи не беа разгледани. Освен тоа, ниту Комисијата ниту Дирекцијата не успеаја да ги промовираат извештаите за пошироката јавност, иако истите содржат важни наоди не само за нивното работење во текот на изминатата година, туку и за состојбите и трендовите во заштитата и остварувањето на двете права.

Комисијата укажува на недоследности во примената на законот, а особено проблематичен во праксата е тестот на штетност. Имено, се наведува дека овој тест се спроведува формално, без да се образложат реалните мерливи последици.

Понатаму, Комисијата констатира дека потребни се повеќе обуки за функционери и раководни лица наместо само за службени лица за посредување со информации бидејќи во најголем дел

3* Извештај од Седница бр.158 на Комисијата, одржана на 24 јануари 2017 год.

4* Извештај од Седница бр. 159 на Комисијата, одржана на 31 јануари 2017 год.

од случаите „обезбедување на пристапот до бараната информација зависи од функционерот или раководното лице, а не од службените лица.“⁵ Овој податок упатува на висок степен на централизација во рамките на институциите, што не би требало да биде случај кога се работи за редовна законски пропишана процедура за обезбедување на пристап до информациите со кои институцијата веќе располага.

Кога станува збор за Дирекцијата за заштита на личните податоци, од нивниот годишен извештај може да се види дека еден од главните приоритети во текот на изминатата година било адресирањето на препораките од групата од високи експерти за системските прашања за владеење на правото кои се однесуваат на следењето на комуникациите откриени во пролетта 2015 година (Извештајот на Прибе), како и препораките содржани во Извештајот на Европската Комисија за напредокот на Република Македонија. Ова пред се се однесува на градење на капацитети за вршење надзор во врска со следење на комуникациите од страна на органите за спроведување на законот. Дирекцијата во текот на 2016 год. извршила инспекциски надзор во Министерството за внатрешни работи - Управата за безбедност и контраразузнавање каде утврдила низа неправилности и повреди.⁶ Сепак, иако Дирекцијата беше критикувана во минатото дека не презела активности во врска со скандалот со прислушувањето, овие активности не беа јавно промовирани и јавноста не е запознаена со улогата која ова независно тело може и треба да ја има во надзорот над следењето на комуникациите. Со оглед на тоа што рокот кој МВР го има за отстранување на детектираните нерегуларности е јули 2017,⁷ останува да се следи како Дирекцијата ќе постапи понатаму во врска со наодите за состојбите во однос на заштитата на личните податоци во овој домен.

1.4. Едукативни активности

Дирекцијата за заштита на личните податоци продолжи со едукативните активности и во извештајниот период одржа две обуки за обезбедување тајност и заштита на обработката на личните податоци наменети за контролори од различни области. Од друга страна, нема информации за одржани обуки од страна на Комисијата во извештајниот период. Сепак, Комисијата работела на изградба на внатрешните капацитети па во февруари била одржана дводневна работилница „Експертска мисија за спроведување на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер“ со поддршка на инструментот TAIEХ на Европската Комисија.⁸ На овој настан биле пренесени искуствата на Чешката Република.

1.5. Соработка меѓу Комисијата и Дирекцијата

ВНема информации за заеднички активности на двете тела во извештајниот период. Иако дел од жалбите кои ги добила Комисијата се однесуваат на одбивање на правото на пристап до информации од јавен карактер со цел заштита на личните податоци, нема информации за спроведени консултации или друг тип на соработка меѓу Комисијата и Дирекцијата во однос на конкретни случаи кои ги засегаат граѓаните.

5* Годишен извештај за работењето на Комисијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер во 2016 год., стр.19

6* Годишен извештај за работењето на Дирекцијата за заштита на личните податоци во 2016 год., стр. 5

7* Ибид.

8* Извор: Интернет страница на Комисијата, достапно на: <http://www.komspi.mk?p=13405>

II Транспарентност

Транспарентноста се однесува на застапеност на двете тела во медиумите, вклучувајќи ги традиционалните и социјалните медиуми. Транспарентноста се оценува и преку оценка на нивното ангажирање во онлајн просторот, односно следење на нивните Интернет страници од перспектива на граѓанинот во смисла на: видливост на објавените информации, едноставноста за пристап и редовно ажурирање. Оваа компонента исто така ја вклучува и соработката на двете тела со граѓанскиот сектор.

2.1. Транспарентност на работата на двете тела

Во извештајниот период двете тела кои се предмет на анализа покажаа различно ниво на вклученост во медиумите. Дирекцијата за заштита на личните податоци во периодот јануари – март 2017 остварува значителна соработка со медиумите во однос на делокругот на својата работа. Забележлива за овој период е комуницирањето со јавноста преку официјални соопштенија.⁹

Дирекцијата за заштита на личните податоци го одбележа 28 јануари - Денот за заштита на личните податоци преку организација на настан кој беше отворен за јавноста.

Исто така, една од активностите во рамките на проектното работење на Дирекцијата “Заштита на личните податоци и медиумите” се осврнува токму на медиумите.¹⁰ Ваквата проектна активност би требала да помогне за остварување на поголем број партнерства помеѓу Дирекцијата и медиумите.

Дирекцијата во извештајниот период во медиумите беше актуелна преку јавна дискусија на тема „Преглед на финалната нацрт Стратегија за спроведување на правото за заштита на личните податоци 2017-2022“. Исто така, Дирекцијата на својата интернет страна објави и информација дека Годишниот извештај за работењето на Дирекцијата за 2016 год. е поднесен до Собранието. Сепак, информации за извештајот не беа застапени во медиумите.

Впечатлива е подобрената организираност во рамките на комуникацијата на Дирекцијата и посетителите на интернет страницата. Имено известувањата до јавноста се редовно ажурирани споредено со претходниот извештаен период.

Активностите на Дирекцијата во однос на ажурирањето на официјалната Фејсбук страница се исто така позитивни. Споредено со претходниот извештаен период, бројот на лица кои ја следат официјалната Фејсбук страница на Дирекцијата е зголемен од 2217 на 2253 во претходниот период. Освен содржините создадени од страна на Дирекцијата за заштита на лични податоци истата споделува и информации поврзани со приватноста и личните податоци од други извори.

Сепак, освен официјалната Фејсбук страница на Дирекцијата постои и паралелен профил (корисничко име) “Dzlp RM” кое ги споделува скоро истите информации како и официјалната страница на Дирекцијата. Овој профил би требало да се тргне со цел давање на целосна видливост на официјалната Фејсбук страница на Дирекцијата.

Слично како и со претходниот извештаен период Дирекцијата не е доволно интерактивна кога станува збор за нејзината активност на Фејсбук во делот на аминирање на својата публика. Во извештајниот период не забележавме интерактивност (пишување и одговарање на коментари) од страна на посетителите и Дирекцијата.

Дирекцијата за жал нема направено исчекор споредено во однос со претходниот извештаен период кога станува збор за нејзината активност преку социјалната мрежа Твитер. И во овој период нема остварено никаква активност.

9* <https://dzlp.mk/mk/announcements>

10* <https://dzlp.mk/mk/content/повик-до-медиумите-и-медиумските-работници>

Комисијата за пристап до информации од јавен карактер во извештајниот период нема забележлива интеракција со медиумите. Комисијата за разлика од Дирекцијата за заштита на личните податоци се уште нема отворено своја Фејсбук или пак Твитер страница. Ова може да делува ограничувачки на напорите на Комисијата за поедноставен контакт и комуникација за своите активности кон генералната публика.

2.2. Соработка со граѓански организации

Во периодот јануари-март 2017 Комисијата за пристап до информации од јавен карактер како и Дирекцијата за заштита на личните податоци имаа остварено различен интензитет на соработка со граѓанскиот сектор. Во рамките на овој извештај Дирекцијата за заштита на личните податоци имаше можност да оствари значителна соработка со граѓанскиот сектор преку отворените повици за давање на коментари за "Стратегијата за спроведување на правото на заштита на личните податоци 2017-2022" како и организација на јавна дискусија за стратегијата.¹¹ Освен нацрт стратешкиот план Дирекцијата исто овозможи јавна достапност на „Акцискиот план на Стратегијата за спроведување на правото на заштита на личните податоци 2017-2022" и можност за нејзино коментирање.¹² Нема подетални информации околу исходот на отворените повици. Вреди да се напомене дека Дирекцијата би имала поголем успех во јавните повици за вклучување на коментари од граѓанските организации доколку има соодветна меилинг листа од граѓански организации кои работат на темата на заштита на лични податоци и соодветно би ги контактирала. За жал Аналитика не беше информирана за јавните консултации.

Истражувачите на Аналитика во рамките на проектот "Транспарентни и ефикасни надзорни и регулаторни тела" пред објавувањето на првиот кварталниот извештај ги исконтактираа претставниците на двете тела во однос на можни коментари и сугестии по нацрт верзијата на документот. Само Дирекцијата излезе во пресрет на барањата за средба и сугестии по нацрт текстот. Комисијата во извештајниот период нема забележано соработка со граѓански организации во насока на промоција на правото за слободен пристап до информации од јавен карактер.

2.3. Пристапност и навигација

За разлика од минатиот квартален извештај каде за Дирекцијата беше наведено дека постојат определени неконзистентности во ажурирањето на интернет страницата, дел од првичните коментари се исправени. Сепак заостанува преводот на албански јазик и не целата содржина односно најновите вести се достапни на овој јазик.

Интернет страницата на Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до информации од јавен карактер и во овој извештаен период покажува високо ниво на ажурност кога станува збор за споделување на информации со пошироката јавност од делокругот на нејзината работа. Сепак се уште е забележлива е разликата во достапни информации на албански кога станува збор за новости од работата на комисијата споредно со верзијата на македонски јазик. Последната вест објавена на албански датира од 27 септември 2016.

11* Извор: Интернет страница на Дирекцијата, достапно на: <https://dzlp.mk/mk/content/јавна-консултација-за-нацрт-документот-на-стратегијата-за-заштита-на-личните-податоци-2017>

12* Извор: Интернет страница на Дирекцијата, достапно на: <https://dzlp.mk/mk/content/нацрт-акциски-план-на-стратегијата-за-спроведување-на-право-то-на-заштита-на-личните-податоци>

III Проактивност

Проактивното работење се однесува на самоиницијативност и предвременно дејствување. Овој дел се осврнува на бројот и карактерот на иницијативи од страна на двете тела, следење на иницијативите за законски промени, како и нивната улога во контекст на тековните случувања.

Како што беше нотирано и во претходниот квартален извештај, работата на Комисијата и на Дирекцијата продолжи да биде реактивна. Односно, Комисијата претежно постапуваше по претставки од граѓаните, а Дирекцијата продолжи со спроведување на инспекциски надзор и примање на барања за утврдување на повреда на заштитата на личните податоци согласно нејзините надлежности. Двете тела треба во наредниот период поактивно да се вклучат во промоција на двете права и тоа и пред граѓаните како корисници, но и пред институциите кои треба да имаат улога да обезбедат пристап до информациите, како и заштита на личните податоци.

IV Анализа на ризик

Овој дел има за цел да обезбеди мониторинг и анализа на сите понатамошни правни измени, анализа на политичкиот контекст во секој квартал, следење на европските и меѓународните случувања и трендови во соодветните области, како и анализа на годишните програми. Целта е да се идентификуваат можни ризици кои може да ја поткопаат или загрозат работата на двете тела или пак да имаат некакво влијание во нивната работа, вклучувајќи ги и нивните одлуки.

4.1. Политички контекст

Во месеците кои се предмет на анализата јануари, февруари и март Македонија се уште се соочуваше со длабока политичка криза. Кризата имаше влијание донекаде во работата на двете тела. На пример, иако годишните извештаи за работата на двете тела беа испратени во Собранието, заради блокадата на истото немаше услови да бидат разгледан се додека Собранието не започна целосно да функционира со формирање на собраниските комисији итн. Исто така, заради блокираната работа на Собранието, нема активности поврзани со правни измени во работата на двете регулаторни тела.

4.2. Административен и финансиски капацитет

Соодветен и задоволителен административен и финансиски капацитет е еден од предусловите за ефикасно работење на двете тела во доменот на нивните надлежности.

Од годишниот извештај за работењето на Комисијата во 2016 год. (објавен на 31 март 2017) може да се увиди дека се уште има потреба од доекипирање на Комисијата. Имено, за ова тело систематизирани се 29 работни места а пополнети се 20. Сепак, ако се погледне годишниот извештај објавен една година порано, воочливо е дека претходно биле систематизирани 44 работни места од кои биле пополнети 18. Притоа, не постојат информации за промената на систематизацијата на работни места ниту пак анализа за потребата за човечки ресурси според кои е направена измената.

Комисијата ја завршила 2016 год. со неподмирени обврски во износ од 827 180 ден. По основ на патни расходи.¹³ Иако овој износ е речиси двојно помал од износот од претходната година (Комисијата ја завршила 2015 год. со неподмирени обврски во износ од 1 574 303 ден. за патни расходи, комунални услуги и договорни услуги),¹⁴ Се работи за негативен тренд кој не смее да продолжи бидејќи го попречува ефикасното и ефективно работење на ова независно надзорно тело. Доколку не се обезбедат доволно финансиски средства, Комисијата ќе продолжи со претежно реактивно работење, наспроти проактивноста која би се очекувала од институција која е заштитник на ова важно право.

Кога станува збор за Дирекцијата за заштита на личните податоци, во текот на 2016 год. во Дирекцијата работеле 23 административни службеници од кои на 1 лице му престанало работниот однос. Оваа бројка е идентична со таа од претходната 2015 год. што значи дека не дошло до зголемување на човечките ресурси, иако според систематизацијата на работни места предвидени се 43 работни места на административните службеници.¹⁵ Во однос на финансиското работење, Дирекцијата нема неподмирени обврски за 2016 год. Освен тоа, Дирекцијата се покажа како доста ефикасна во обезбедувањето на странска донаторска помош што треба да биде позитивен пример за останатите институции кои се соочуваат со недостиг на соодветни финансиски и други капацитети.

13* стр. 39

14* стр.38

15* овој податок е според Годишниот извештај за 2015 год. Последниот годишен извештај за 2016 год. не содржи податоци за систематизацијата на работни места.

4.3. Глобални прашања

Во трите месеци кои се предмет на оваа анализа (јануари-март) неколку прашања пред се од глобален карактер, а поврзани со прашањето за пристап до информации како и заштита на личните податоци може да бидат претставени во овој извештај.

4.3.1. Европската унија – нова регулатива за е-приватност

Европската комисија публикуваше нацрт верзија на нова регулатива за е-приватност. Целта на новиот текст е да ја замени сегашната Директива со текст и решенија кои ќе ги покриваат новите форми на комуникација како инстантното допишување, директен и онлајн маркетинг итн. Согласно процедурите за носење на директивата, Европската комисија цели оваа регулатива да биде во сила кон крајот на мај 2018 година. Меѓутоа Нацрт верзијата треба да помине прво низ Европскиот парламент како и Советот. Важно за македонските власти претставува тоа дека новата регулатива ќе има екстратериторијален ефект. Ова подразбира дека истата ќе се однесува на сите електронски податоци создадени од корисници во Европа кои се процесирани или во некоја од земјите членки на ЕУ или пак надвор од ЕУ.¹⁶ Интересна новина е тоа што на пример маркетиншките агенции ќе мора да ги користат нивните вистински броеви при јавување на потенцијални клиенти, односно ќе биде забрането јавување преку “скриен број”.

4.3.2. Рекордно висок број на примени барања за пристап до информации од јавен карактер во САД

Во фискалната 2016 година бројот на барања за пристап до информации од јавен карактер во САД е на највисоко ниво споредено со претходните години.¹⁷ Федералната влада добила рекордни 788,769 барања за пристап до информации од јавен карактер. За споредба оваа бројка во фискалната 2009 била 557,825. Најголем број на барања за пристап до информации од јавен карактер се поднесен до Министерството за внатрешна безбедност (Department of Homeland Security) 325780. После ова следува Министерството за правда, Министерството за одбрана итн.

4.3.3. Висока казна за пет италијански компании

Италијанската дирекција за заштита на лични податоци изрече огромни казни кои се смета дека се едни од највисоките некогаш изречени од страна на дирекција за заштита на лични податоци во Европа за прекршување на закони за заштита на лични податоци во оваа европска земја.¹⁸ Компаниите треба да исплатат 11 милиони евра. Во конкретниот случај станува збор за 5 компании кои исто така се (дополнително) казнети по основ на перење на пари. Имено компаниите со цел да ги избегнат законските прописи за спречување на перење на пари префрлувале помали суми на пари на повеќе од 1000 клиенти кои не биле информирани ниту пак запознаени, а со тоа и е направена повреда на законските прописи во областа на личните податоци во случајот на Италија.

¹⁶* А. Данлоп “Што претставува новата регулатива за е-приватност?”, 14.02.2017, достапно на: <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=f0468752-d14b-45c6-a773-1316064c2a4f>

¹⁷* Резиме на годишните извештаи за спроведување на Законот за слобода на информирање за фискалната година 2016, Министерство за правда на САД, достапно на: https://www.justice.gov/oip/reports/fy_2016_annual_report_summary.pdf/download

¹⁸* Б. Елисон “Италијанското надлежно тело за заштита на податоците применува најстроги казни во Европа”, 15.03.2017, достапно на:

<http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=f25b1453-1960-465f-a0c9-37f3076842a2>

V Клучни препораки

► Со оглед на тоа што се уште има институции кои не одговараат на дописите на Комисијата, Комисијата треба проактивно да работи на градење на врски со овие институции. Ова може да вклучува поинтензивно вклучување на лица од овие институции во обуките кои ги организира Комисијата, средби помеѓу членовите на Комисијата и раководните лица на кои ќе се разговара за предизвиците при обезбедувањето на пристапот до информации, но и користење на медиумите за упатување јавна критика до овие институции од страна на Комисијата.

► Комисијата треба да организира обуки за функционери и раководни лица наместо само за службени лица за посредување со информации. Истовремено, институциите треба да работат на поголема внатрешна децентрализација каде службените лица слободно ќе ја практикуваат примената на законот, со оглед на тоа што се работи за јасно дефинирани процедури за постапување.

► Дирекцијата треба да направи контролен инспекциски надзор во Министерството за внатрешни работи во врска со следењето на комуникациите. Притоа, директорот на Дирекцијата треба јавно да ги промовира наодите на прес конференција, и да ја извести јавноста за утврдените нередности и преземените активности за подобрување на состојбите.

► Дирекцијата и Комисијата треба да соработуваат за конкретни случаи кога барањата на граѓаните за пристап до информации од јавен карактер се одбиени со цел заштита на личните податоци.

► Дирекцијата треба да ја користи Фејсбук страната интерактивно. Истовремено, Фејсбук профилот со корисничко име "Dzlp RM" треба да се избрише со цел давање на целосна видливост на официјалната Фејсбук страница на Дирекцијата.

► Комисијата треба повеќе да ги користи традиционалните медиуми за промоција на резултатите од својата работа, за промоција на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер, како и за упатување јавни критики во случаи на недоследности во примената на законот од страна на имателите на информации.

► Интернет страните на двете тела треба дополнително да се доуредат на албански јазик.

► Капацитетите на двете тела треба да се зацврстат преку вработување на дополнителен соодветен кадар, согласно систематизацијата на работни места.

► И двете тела треба постојано да бидат во тек со глобалните случувања од нивната област.

Извештај за следењето на работата на Комисијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер и Дирекцијата за заштита на личните податоци

јануари - март 2017

ИЗВЕШТАЈ ЗА СЛЕДЕЊЕТО
НА РАБОТАТА НА
КОМИСИЈАТА
ЗА ЗАШТИТА НА ПРАВОТО
НА СЛОБОДЕН ПРИСТАП ДО
ИНФОРМАЦИИ ОД ЈАВЕН КАРАКТЕР И
ДИРЕКЦИЈАТА
ЗА ЗАШТИТА НА
ЛИЧНИТЕ ПОДАТОЦИ

ЈАНУАРИ - МАРТ
2017

Магдалена Лембовска
Андреја Богдановски

Скопје
2017

www.analyticamk.org